

RAPORTUL PRIVIND ÎMBĂTRÂNIREA POPULAŢIEI

ediţia 2012

26 Septembrie 2012

MINISTERUL FINANŢELOR PUBLICE

Cuprins

- **1. Situaţia în Uniunea Europeană**
- **2. ROMÂNIA – în contextul Raportului privind îmbătrânirea populaţiei 2012 (AR 2012)**
  - **2.1 Situaţia demografică**
  - **2.2 Situaţia pe piaţa forţei de muncă**
  - **2.3 Sistemul de pensii din România**
- **3. Cheltuieli cu pensiile – proiecţii 2010 – 2060**

Situaţia în Uniunea Europeană (I)

- proiecţiile demografice TM si TL : arată ***când şi în ce măsura*** vor fi accelerate presiunile asupra îmbătrânirii (pensionarea generaţiei baby-boom, continuarea creşterii duratei medii de viaţă),
- creştere semnificativă, progresivă a cheltuielilor totale cu pensiile până la orizontul anului 2060
- statele membre UE, inclusiv RO, au derulat reforme în scopul reducerii generozităţii sistemelor publice de pensii.
- vârsta de pensionare va continua să crească gradual pe termen lung,
- accesul la pensionare anticipată va continua să fie restricţionat,
- proiecţiile demografice EUROSTAT:
  - ***populaţia UE*** va creşte de la 501 mil. persoane în 2010 la 517 mil. în 2060 (cu un maxim de 526 mil. în 2040)
  - ***rata fertilităţii*** în UE va creşte de la 1,59 în 2010 la 1,71 până în 2060,
    - România: creştere de la 1,38 la 1,55 naşteri/femeie
  - ***speranţa de viaţă la naştere*** în UE va creşte cu 7,9 ani, de la 76,7 ani în 2010 la 84,6 ani în 2060.

Situaţia în Uniunea Europeană (II)

- ***speranţa de viaţă la 65 ani*** în UE va creşte cu 5,2 ani pentru barbati (la 22,4 ani in 2060), respectiv cu 4,9 ani pentru femei (la 25,6 ani în 2060),
- ***migraţia netă cumulată*** în UE se estimează la 60,7 mil. persoane, masiv concentrată în zona euro (45,8 mil.),
- ***structura pe vârste a populaţiei :***
  - ponderea populaţiei tinere (0 – 14 ani) în total populaţie-relativ constantă (cca. 15%)
  - ponderea populaţiei între 15 – 64 ani va scădea de la 67% la 56%.
  - ponderea persoanelor de 65 ani şi peste va creşte de la 18% la 30% din populaţie.
- ***rata de dependenţă a vârstnicilor*** va creşte de la 26% la 52,5% pe ansamblul UE (de la un raport de 4 persoane în vârstă de muncă, la fiecare persoană de 65 ani şi peste în 2010, la un raport de 2 în 2060).

Situaţia în Uniunea Europeană (III)

- creştere relativ mică ***a ratei totale de dependenţă*** în ţări ca BE, DK, IR şi UK, în timp ce ţări ca PL, SK, RO şi LV creşteri de peste 40% în 2060.
- ***rata totală de participare*** (20 - 64 de ani) va creşte cu 3,1 pp (de la 75,6% în 2010 la 78,7% în 2060).
- ***oferta totală de muncă în UE***
  - forţa totală de muncă se va contracta cu 11,8% in medie în perioada 2020-2060 faţă de 2010, de la creşteri de 24,9% în IE la scăderi de 38,5% în RO.
- ***rata şomajului*** se va reduce cu 3,2 pp în UE 27 (de la 9,7% în 2010 la 6,5% în 2060).
- creşterea ***ratei totale de ocupare*** de la 68,6% în 2010 la 73,8% în 2060, dar cu variaţii foarte mari între SM
- ***rata de dependenţă economică efectivă a vârstnicilor*** va creşte semnificativ - de la cca 40% în 2010 la 74% în 2060.

Situaţia în Uniunea Europeană (IV)

Tipuri de sisteme de pensii

ŢARĂ	TIP	ŢARĂ	TIP
BE	DB	LU	DB
BG	DB	HU	DB
CZ	DB	MT	Rate fixe + DB
DK	DB	NL	DB
DE	PS	AT	DB
EE	DB	PL	NDC
IE	Rate fixe + DB	PT	DB
EL	Rate fixe + DB	RO	PS
ES	DB	SI	DB
FR	DB + PS	SK	PS
IT	NDC	FI	DB
CY	DB	SE	NDC
LV	NDC	UK	DB
LT	DB	NO	NDC

DB –sistem de beneficicii definit

DC –sistem national definit de contribuţii

PS –sistem pe puncte

Sursă: Serviciile Comisiei

Situaţia în Uniunea Europeană (V)

- ***Cheltuieli legate de îmbătrânirea populaţiei-*** includ:
  - *Cheltuieli cu pensiile*
  - *Cheltuieli cu îngrijirea sănătăţii*
  - *Cheltuieli cu îngrijirea pe termen lung*
  - *Cheltuieli cu educaţia*
  - *Cheltuieli cu indemnizatia de şomaj*
- *Primele 4 categorii- cheltuieli legate strict de îmbătrânirea populaţiei-* vor creşte cu 4,1 pp (ca pondere din PIB): câte 1,5 pp pensii şi îngrijirea pe termen lung, +1,1 pp sănătate

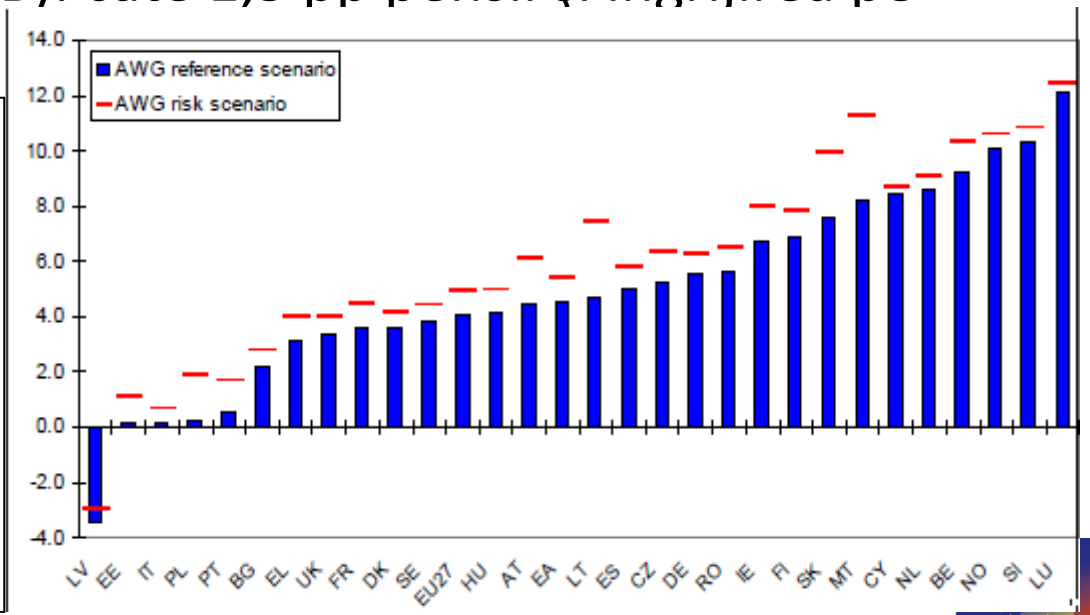
Ipoteze

EUROSTAT: evoluţii demografice

DGECFIN: - Indicatori macroeconomici (PIB potenţial,PIB real, productivitatea muncii)

- Piaţa muncii (forţa de muncă,rata de ocupare, şomaj)

Politici constante (in vigoare la 1 iulie 2011)

Situaţia în Uniunea Europeană (VI)

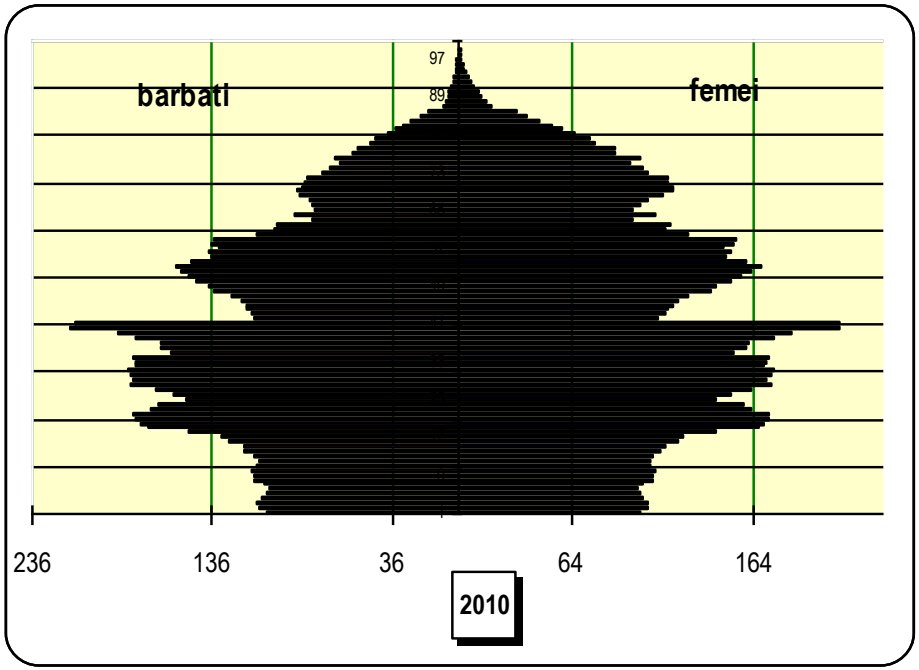
- ***cheltuielile cu pensiile -*** cea mai mare pondere în totalul cheltuielilor de protecţie socială la nivelul UE (peste 37,6%)
- diferenţe semnificative între SM privind nivelul cheltuielilor pentru protecţia socială (cauze: nivel de trai diferit, diversitate a sistemelor de protecţie socială, a tendinţelor demografice, a ratei şomajului şi alţi factori sociali, instituţionali şi economici),
  - cheltuielile cu drepturile de protecţie socială reprezintă 30,8% din PIB în FR, 14,3% în RO (cea mai mică pondere)
- 3 grupe de SM: (i) cu creşteri **mari** ale cheltuielilor cu plata pensiilor (**peste 7 pp**): BE, CY, LU,MT,NL, (ii) creşteri **moderate (4-7 pp):** CZ, DE, IE, ES, LT, HU, AT**, RO**, FI; creşteri **mici (sub 4 pp)** BG,DK,EE,LV,FR,IT,PL,PT,UK

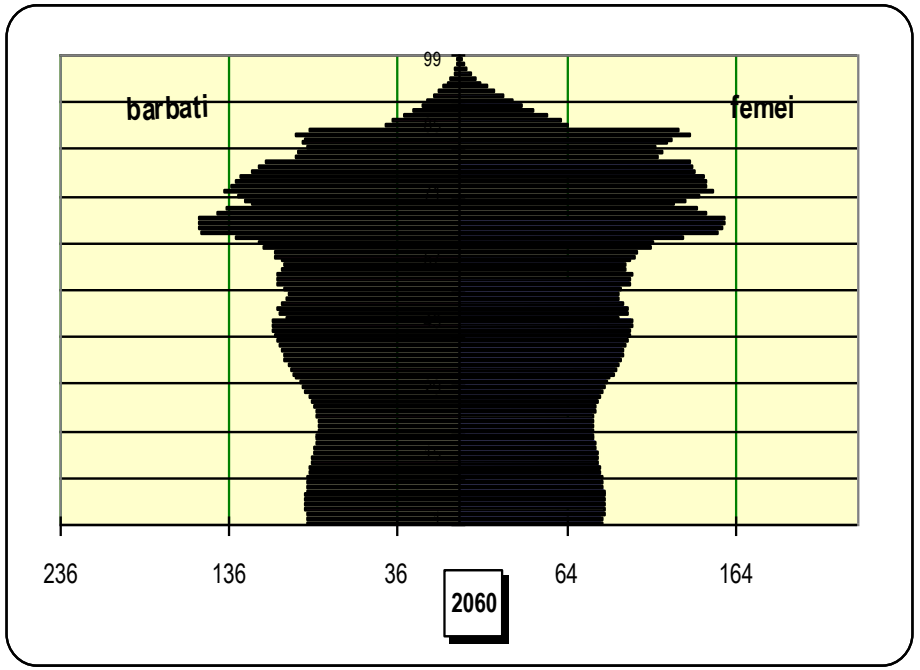
Scenarii de sensitivitate : speranţa de viaţă,migraţia , rata de ocupare,rata de ocupare a lucrătorilor în vârstă,productivitatea muncii, rata dobânzii

2.1 Situaţia demografică

- efecte negative asupra sustenabilităţii financiare a sistemului public de pensii ca urmare a îmbătrânirii populaţiei, determinate de: *creşterea speranţei de viaţă a populaţiei*, scăderea natalităţii, *flux net negativ al migraţiei (*RO este o ţară majoritar de origine şi nu de destinaţie),
- EUROSTAT: scădere populaţiei cu cca 20% până în anul 2060,
- ***rata de fertilitate:*** proiectată să crească până în 2060 (la 1,55), însă mult sub ***rata de înlocuire naturală*** de 2,1 şi sub ***rata medie de fertilitate*** la nivelul UE (1,7),
- proiecţiile până în 2060 privind **speranţa de viaţă la 65** de ani: 22,4 ani pentru bărbaţi şi 23,8 ani pentru femei

Figura 1 Piramida vârstelor în 2010 şi 2060

EUROPOP 2010:

- creşterea ponderii populaţiei îmbărânite, cohorta de “decreţei” va ajunge la vârsta de pensionare în perioada 2020-2030

2.2 Situaţia pe piaţa forţei de muncă-proiecţii

- reducerea ***ratei totale de participare*** la 60,9% în 2060 faţă de 63,6% în 2010 (cu 2,7 puncte procentuale),
  - ***populaţia activă*** se va reduce de la 9,417 mil. persoane în 2010 la 5,546 mil. în 2060.
- ***rata şomajului*** în scădere de la 7,6% în 2010 la 7,0% în 2060
- ***rata de ocupare*** în scădere pentru populaţia 20 – 64 ani şi pentru femei; creştere pentru persoanele în vârstă (55 – 64 ani).
- ***rata de dependenţă economică a vârstnicilor:*** indicator ce reflectă impactul procesului de îmbătrânire a populaţiei
  - 109% în 2060 (comparativ cu 55% în IE).
  - creştere de peste 40 pp, comparabila cu cea din BG, LU, PL, SI şi SK (în DE, ES, FR, MT, SE şi UK, creşterea se va situa sub 20 pp)

2.3 Sistemul de pensii din România

- Se confruntă cu efectele negative datorate:
  - ***ieşirilor*** masive la pensie (din anii 90),
  - creşterii pensionărilor **anticipate** (grupe speciale de muncă- ieşiri cu 5 -10 ani mai devreme decât vârsta standard de pensionare);
  - uşurinţa obţinerii unei ***pensii de invaliditate***
- ***Componente***:
  - sistemul de pensii publice - pilon I
  - fonduri de pensii administrate privat – pilon II
  - pensii private facultative – pilon III
  - *alte sisteme de pensii: agricultori*, *avocaţi*, *culte religioase*.

- Ca instrument de **simulare** a evoluţiei proiecţiilor financiare ale sistemului de pensii: modelul PROST (Pension Reform Options Simulation Toolkit) al Băncii Mondiale :

Cheltuieli cu pensiile – proiecţii 2010 – 2060 (1)

- **detalierea proiecţiilor privind cheltuielilor cu pensiile**

% din PIB

	an 2010	minim	valoare minima	scadere	maxim	maxim valoare	crestere	scadere	an 2060	modif. 2010 - 2060
BE	11.0				2053	16.8		-0.2	16.6	5.6
BG	9.9	2016	8.6	-1.3	2054	11.3	2.7	-0.2	11.1	1.1
CZ	9.1	2016	8.6	-0.5					11.8	2.7
DK	10.1				2020	10.8	1.3	-1.3	9.5	-0.6
DE	10.8	2014	10.4	-0.4					13.4	2.6
EE	8.9	2017	7.6	-1.2					7.7	-1.1
IE	7.5				2058	11.7		0.0	11.7	4.1
EL	13.6				2049	15.5		-0.9	14.6	1.0
ES	10.1				2053	14.0		-0.3	13.7	3.6
FR	14.6	2018	14.3	-0.2	2037	15.2	0.9	-0.1	15.1	0.5
IT	15.3	2027	14.3	-1.0	2046	15.9	1.6	-1.5	14.4	-0.9
CY	7.6								16.4	8.7
LV	9.7								5.9	-3.8
LT	8.6	2014	7.2	-1.4					12.1	3.5
LU	9.2				2057	18.8		-0.2	18.6	9.4
HU	11.9	2030	11.1	-0.8					14.7	2.8
MT	10.4	2026	10.1	-0.3					15.9	5.5
NL	6.8	2011	6.8	-0.1	2046	10.5	3.7	-0.1	10.4	3.6
AT	14.1				2032	16.7		-0.6	16.1	2.0
PL	11.8								9.6	-2.2
PT	12.5				2019	13.5		-0.8	12.7	0.2
RO	9.8	2018	9.1	-0.7					13.5	3.7
SI	11.2	2011	11.2	0.0	2057	18.4	7.2	-0.1	18.3	7.1
SK	8.0	2012	7.9	-0.1	2057	13.2	5.4	-0.1	13.2	5.2
FI	12.0	2011	11.9	-0.1	2032	15.6	3.7	-0.4	15.2	3.2
SE	9.6	2011	9.5	-0.1	2059	10.2	0.8	0.0	10.2	0.6
UK	7.7	2020	7.0	-0.7					9.2	1.5
NO	9.3								14.2	4.9
EU27	11.3	2015	11.2	-0.2	2058	12.9	1.7	0.0	12.9	1.5
EA	12.2	2015	12.1	-0.1	2051	14.3	2.2	-0.2	14.1	2.0

SURSA: SERVICIILE COMISIEI, CPE

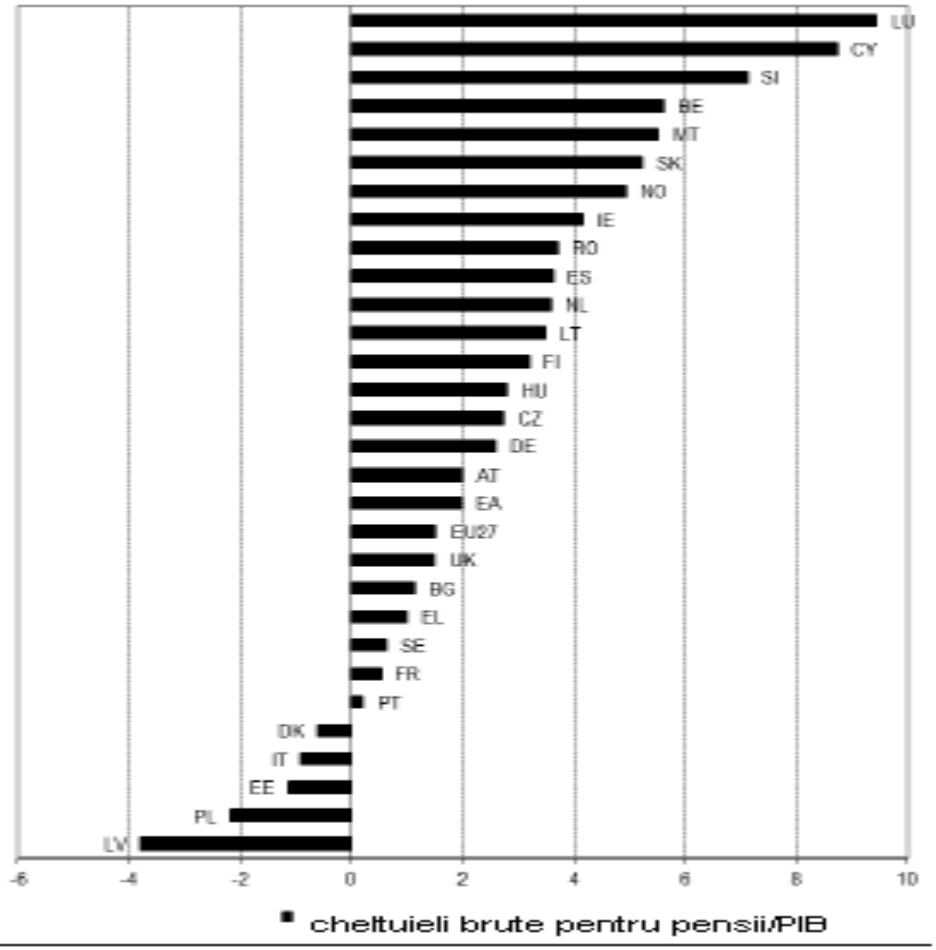
Cheltuieli cu pensiile – proiecţii 2010 – 2060 (2)

Modificarea cheltuielilor brute in sistemul public de pensii intre 2010 - 2060 (p.p. din PIB)

Tara	2010	2020	2040	2060	Modif10-60
– –	11.0	13.1	16.5	16.6	5.6
BG	9.9	9.2	10.1	11.1	1.1
CZ	9.1	8.7	9.7	11.8	2.7
DK	10.1	10.8	10.3	9.5	-0.6
DE	10.8	10.9	12.7	13.4	2.6
EE	8.9	7.7	8.1	7.7	-1.1
IE	7.5	9.0	10.0	11.7	4.1
EL	13.6	13.7	14.9	14.6	1.0
ES	10.1	10.6	12.3	13.7	3.6
FR	14.6	14.4	15.2	15.1	0.5
IT	15.3	14.5	15.6	14.4	-0.9
CY	7.6	9.5	12.1	16.4	8.7
LV	9.7	7.3	6.3	5.9	-3.8
LT	8.6	7.6	9.6	12.1	3.5
LU	9.2	10.8	16.5	18.6	9.4
HU	11.9	11.5	12.1	14.7	2.8
MT	10.4	10.6	11.4	15.9	5.5
NL	6.8	7.4	10.4	10.4	3.6
AT	14.1	15.1	16.5	16.1	2.0
PL	11.8	10.9	10.3	9.6	-2.2
PT	12.5	13.5	13.1	12.7	0.2
RO	9.8	9.2	11.6	13.5	3.7
SI	11.2	12.2	15.8	18.3	7.1
SK	8.0	8.6	10.6	13.2	5.2
FI	12.0	14.0	15.2	15.2	3.2
SE	9.6	9.6	10.2	10.2	0.6
UK	7.7	7.0	8.2	9.2	1.5
NO	9.3	11.6	13.7	14.2	4.9
EU27	11.3	11.3	12.6	12.9	1.5
EA	12.2	12.3	13.9	14.1	2.0

SURSA: SERVICIILE COMISIEI, CPE

Modificarea cheltuielilor brute in sistemul public de pensii intre 2010 - 2060 (p.p. din PIB)

SURSA: SERVICIILE COMISIEI, CPE

Cheltuieli cu pensiile – proiecţii 2010 – 2060 (3)

❑**factori determinanţi**: rata de dependenţă, rata de înlocuire efectivă a pensiei, gradul de ocupare a forţei de muncă, raport pensie/salariu

Detalierea cheltuielilor brute cu pensiile, modificari intre 2010 - 2060 (ca % in PIB)

	nivel 2010	contrib. ratei dependenta	contrib.ratei acoperire	contrib.efect ocuparii	contrib.ratei beneficiu	contrib.intens. forta munca	interact.+ efect rezid.	nivel 2060
BE	11.0	7.6	-0.9	-0.3	-0.6	0.0	-0.2	16.6
BG	9.9	8.8	-3.9	-0.8	-2.1	0.0	-0.8	11.1
CZ	9.1	9.3	-4.6	-0.6	-0.2	0.0	-1.1	11.8
DK	10.1	5.9	-4.2	-0.4	-1.2	0.0	-0.6	9.5
DE	10.8	7.9	-1.8	-0.5	-2.2	0.0	-0.9	13.4
EE	8.9	6.7	-2.7	-1.1	-3.3	0.0	-0.6	7.7
IE*	7.5	5.3	-2.0	-0.4	0.1	0.0	1.2	11.7
EL	13.6	10.4	-3.4	-1.9	-3.6	0.1	-0.6	14.6
ES	10.1	9.7	-0.8	-2.2	-2.3	0.1	-0.9	13.7
FR	14.6	9.1	-3.5	-1.2	-3.1	0.0	-0.8	15.1
IT	15.3	9.5	-5.5	-1.3	-2.9	0.0	-0.8	14.4
CY	7.6	10.6	2.8	-0.6	-3.4	0.0	-0.6	16.4
LV	9.7	7.0	-1.9	-1.2	-6.8	0.0	-0.9	5.9
LT	8.6	8.2	-2.9	-1.1	-0.2	0.0	-0.5	12.1
LU	9.2	11.2	0.3	0.1	-2.1	0.1	-0.1	18.6
HU	11.9	11.1	-4.3	-1.3	-1.8	0.0	-0.9	14.7
MT	10.4	11.3	-2.6	-1.5	-1.0	0.1	-0.8	15.9
NL	6.8	6.0	-1.0	-0.2	-0.8	0.0	-0.4	10.4
AT	14.1	11.0	-2.9	-0.6	-4.5	0.1	-1.1	16.1
PL	11.8	14.0	-5.0	-0.4	-8.7	0.0	-2.0	9.6
PT	12.5	10.4	-2.5	-1.0	-5.5	0.0	-1.1	12.7
RO	9.8	12.9	-4.7	0.4	-3.7	0.0	-1.2	13.5
SI	11.2	12.8	-3.1	-1.0	-0.9	0.0	-0.8	18.3
SK	8.0	13.5	-3.9	-0.5	-2.8	0.0	-1.0	13.2
FI	12.0	8.6	-3.2	-0.5	-0.9	0.0	-0.7	15.2
SE	9.6	5.0	-0.8	-0.5	-2.7	0.0	-0.4	10.2
UK*	7.7	3.1	-1.4	-0.2	0.8	0.0	-0.8	9.2
NO	9.3	8.0	-1.1	0.0	-1.6	0.0	-0.3	14.2
EA	12.2	8.9	-2.6	-1.0	-2.7	0.0	-0.6	14.1
EU27	11.3	8.5	-2.9	-0.8	-2.7	0.1	-0.6	12.9

SURSA: Serviciile Comisiei, CPE
NOTA: * IE, UK: Detalierea exclude pentru IE serviciul public ocupational si pentru UK serviciu public de pensii. Valorile reziduale corectate in consecinta pentru a se potrivii cu schimbarile cheltuielilor globale

MULŢUMESC PENTRU ATENŢIE!